

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **M. K.**, zast. JUDr. Josefem Jurasem, advokátem, se sídlem Jiráskovo nám. 8, Ostrava - Moravská Ostrava, proti žalovanému: **Magistrát města Ostravy**, se sídlem 30. dubna 3130/2D, Ostrava, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 10. 2009, č. j. 38 Cad 24/2008 – 25,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Statutárního města Ostravy, Úřadu městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz (dále jen „úřad městského obvodu“) ze dne 8. 11. 2002, č. j. PR 394/2002, byla žalobci podle ustanovení § 107 odst. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“), a podle § 1 až 6 zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí (dále jen „zákon o sociální potřebnosti“; s účinností od 1. 1. 2007 nahrazen zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi) byla žalobci uložena povinnost vrátit přeplatek na opakované dávce sociální péče v celkové výši 9716 Kč, sestávající z přeplatků za období od 1. 6. 2000 do 30. 6. 2000 ve výši 510 Kč, od 1. 12. 2000 do 31. 12. 2000 ve výši 1680 Kč, od 1. 1. 2001 do 31. 3. 2001 ve výši 2933 Kč, od 1. 9. 2001 do 31. 12. 2001 ve výši 2552 Kč a od 1. 1. 2002 do 30. 6. 2002 ve výši 2041 Kč. V odůvodnění rozhodnutí úřad městského obvodu uvedl, že opakovaná dávka sociální péče byla žalobci poskytována na základě jeho žádosti ze dne 16. 6. 2000, a to s účinností

od 1. 6. 2000 dosud (t. j. do data vydání rozhodnutí). Šetřením však bylo zjištěno, že žalobci byl ve sledovaném období v souvislosti s výkonem funkce přísedícího u soudu poskytován paušál přísedícího, a to ve výši odpovídající přeplatku na opakované dávce sociální péče podle výroku rozhodnutí, když tyto částky paušálu přísedícího nebyly započteny do celkových rodinných příjmů, ačkoli paušál přísedícího je třeba považovat za příjem žalobce ve smyslu § 6 zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu, v příslušném znění (dále jen „zákon o životním minimu“; s účinností od 1. 1. 2007 nahrazen zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu). Vzhledem k tomu, že žalobce uvedenou skutečnost neohlásil v zákonem stanovené lhůtě podle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, je podle § 107 odst. 1 a 2 téhož zákona povinen přeplatek v uvedené výši úřadu městského obvodu vrátit.

Rozhodnutím žalovaného ze dne 5. 2. 2003, č. j. Soc.1/16461/2002, vydaným k odvolání žalobce, byl výrok rozhodnutí úřadu městského obvodu změněn toliko potud, že namísto na § 1 až 6 zákona o sociální potřebnosti bylo odkazováno toliko na ustanovení § 1 tohoto zákona a byl do něj zařazen výslovný odkaz na ustanovení § 6 zákona o životním minimu, v ostatním byl ponechán beze změn. V odůvodnění žalovaný konstatoval, že žalobce byl posuzován společně s manželkou a nezaopatřeným dítětem, byl nezaměstnaný, vedený v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, rodina pobírala od 1. 6. 2000 opakovanou dávku sociální péče k zajištění výživy, ostatních základních osobních potřeb a skutečných odůvodněných nákladů na domácnost. Poukázal na to, že za výkon funkce přísedícího žalobci příslušela za každý den jednání paušální náhrada ve výši 150 Kč podle § 60 odst. 4 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“; s účinností od 1. 4. 2002 nahrazen zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích), a prováděcí právní úpravy § 5 vyhlášky č. 44/1992 Sb., o náhradách za vykonávání funkce přísedícího, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 44/1992 Sb.“).

Žalovaný v odůvodnění rozhodnutí dále uvedl, že podle § 1 zákona o sociální potřebnosti je jednou ze skutečností, rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši, výplatu nebo poskytování příjem občana. Co se rozumí tímto příjmem a které typy, resp. skupiny příjmů je nutno při rozhodování o dávce sociální potřebnosti posuzovat, stanoví ustanovení § 6 zákona o životním minimu. Podle odst. 1 písm. a) bodu 1. tohoto ustanovení *se za příjem považují z příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou přitom od této daně osvobozeny, příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky uvedené v § 6 odst. 1 a 10 zákona o daních z příjmů*. Podle § 6 odst. 10 písm. b) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v příslušném znění (dále jen „zákon o daních z příjmů“), *jsou funkčními požitky odměny za výkon funkce v orgánech obcí, v jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích, komorách a v jiných orgánech a institucích.* Poukázal na sdělení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 1. 2003, č. j. Spr.1216/03, a stanovisko Finančního ředitelství v Ostravě č. FŘ 367/110/1996, podle kterého se náhrady za vykonávání funkce přísedícího považují za funkční požitky, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob. Soudy při výplatách paušálních náhrad přísedícím postupují tak, že přiznané paušální náhrady za každý den jednání ve výši 150 Kč jsou zdaňovány srážkovou daní ve výši 15 %. Mimo to žalovaný konstatoval, že tyto příjmy lze zařadit pod ustanovení § 6 odst. 1 písm. j) zákona o životním minimu, podle kterého *se za příjem považují další opakující se nebo pravidelné příjmy.* Žalobce byl v

rozhodnutích o přiznání dávky upozorňován na povinnost oznamovat změnu skutečností rozhodných pro přiznání dávky. Ani dávková pracovnice, ani sociální pracovnice, provádějící šetření v rodině žalobce, nebyly o skutečnosti, že žalobce vykonává funkci přísedícího, od roku 2000 informovány. Tím, že žalobce oznámil příslušnému orgánu tuto skutečnost teprve 1. 10. 2002, nesplnil ohlašovací povinnost podle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení a rozhodnutí úřadu městského obvodu o povinnosti přeplatek vrátit bylo vydáno v souladu s ustanovením § 107 odst. 1 téhož zákona.

Žalobce se proti rozhodnutí žalovaného bránil žalobou ze dne 20. 3. 2003, ve které požadoval zrušení napadeného rozhodnutí, jelikož toto bylo vydáno na základě nesprávně zjištěného skutkového stavu a v rozporu s právními předpisy. Poukazoval na to, že se nikdy netajil tím, že vykonává funkci přísedícího. Žádné poučení, ať už ústní nebo písemné, které při žádosti o dávku sociální péče obdržel, neobsahovalo informaci o tom, že náhrada za výkon funkce přísedícího je příjmem, k němuž se přihlíží při zjišťování sociální potřebnosti. Vyslovil přesvědčení, že mu nemůže být přičítáno k tíži, že neohlásil státnímu orgánu tuto skutečnost, neboť sám státní orgán mu nesdělil, že ji oznamovat má. Zdůraznil, že sociální pracovnice, u které žádost podával, věděla, že vykonává funkci přísedícího, a ani ona jej neupozornila, že vyplacené náhrady jsou započitatelným příjmem a musí je nahlásit. Argumentoval dále tím, že v případě paušální náhrady za výkon funkce přísedícího podle § 5 vyhlášky č. 44/1992 Sb. se jedná o náhradu, nikoliv o odměnu za výkon funkce podle § 6 odst. 10 písm. b) zákona o daních z příjmů. Funkcí této paušální náhrady není odměnit přísedícího za výkon funkce, ale nahradit mu zvýšené náklady spojené s jejím výkonem, zejména náklady na společenské oblečení, což v případě žalobce znamená společenský oblek, kravatu a odpovídající společenské obutí. Poukázal na to, že náhradu za výkon funkce přísedícího nelze považovat za příjmy opakující se nebo pravidelné ve smyslu § 6 odst. 1 písm. j) zákona o životním minimu, neboť on sám nemá žádnou možnost ovlivnit dobu ani množství případů, ke kterým bude k výkonu funkce přísedícího povolán. To záleží na předsedovi senátu a na průběhu jednání, zda je odročováno nebo nikoliv. Správní orgán se přitom nijak nezabýval tím, kolikrát byl žalobce na jednání povolán, a neprovedl ani výslech dávkové pracovnice a sociální pracovnice, provádějící šetření v jeho rodině.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 29. 6. 2004, č. j. 38 Cad 3/2003 – 37, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění dospěl k závěru, že se žalobce mýlí, pokud se domnívá, že paušální náhrada za výkon funkce přísedícího není započitatelným příjmem pro výpočet výše sociálních dávek, neboť se jedná o tzv. ostatní příjem podle § 6 odst. 1 písm. a) bodu 5. zákona o životním minimu ve spojení s § 10 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Žalobci přisvědčil v tom, že aplikace § 6 odst. 1 písm. j) zákona o životním minimu, jak tuto podpůrně provedl žalovaný, není přiléhavá, odlišné posouzení příslušného písmene téže právní normy však nemá vliv na správnost výroku rozhodnutí žalovaného. Následně odkázal na ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) bodu 1. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v příslušném znění (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“), a konstatoval, že pro účely státní sociální podpory se přihlíží ke každému z příjmů, uvedených v § 6 odst. 1 písm. a) tohoto zákona (vymezení rozhodného období) a zmínil rovněž ustanovení § 62 odst. 1, zakotvující povinnost příjemce vrátit neprávem přijaté částky dávek. Provádění důkazu výslechem dávkové a sociální pracovnice úřadu městského obvodu o šetření v místě

bydliště žalobce se soudu jevilo nadbytečným, neboť přiznané provedení výslechu nemohlo ovlivnit skutečnost, že žalobce pobíral jiný zdanitelný příjem, jehož výše má vliv na přiznanou výši sociálních dávek.

Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě se žalobce (dále jen „stěžovatel“) bránil kasační stížností ze dne 30. 7. 2004, ve které označil tento rozsudek za nesprávný, poukázal na ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a navrhl, aby jej Nejvyšší správní soud zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Vyslovil přesvědčení, že právní kvalifikace provedená krajským soudem je nesprávná, neboť v ustanovení § 10 odst. 1 zákona o daních z příjmů jsou příjmy jmenovány pouze demonstrativním výčtem, přičemž paušální náhrada přísedícího tam uvedena není. Podmínkou započítání jakéhokoliv ostatního příjmu je to, že musí docházet ke zvýšení majetku poplatníka. V daném případě je již z povahy věci a podle označení provedeného zákonodárcem paušální náhrada za výkon funkce přísedícího určena nikoliv ke zvyšování jejich majetku, nýbrž náhradou za zvýšené výdaje, které stěžovatel v souvislosti s tímto výkonem má a které by jinak neměl a nejsou hrazeny jinak. Znovu poukázal na to, že pracovnice správního orgánu informoval o tom, že vykonává funkci přísedícího a že pobírá paušální náhradu s tím spojenou, jím navrhovaný výslech pracovnic ovšem soudem proveden nebyl.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 4. 11. 2005, č. j. 4 Ads 60/2004 – 63, napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 6. 2004, č. j. 38 Cad 3/2003 – 37, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V odůvodnění konstatoval, že opakovaná dávka sociální péče byla žalobci přiznána podle § 74 odst. 1 a § 94 zákona o sociálním zabezpečení a dále podle § 1, 3 a 4 zákona o sociální potřebnosti a § 2 a 3 zákona o životním minimu. Napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě ustanovení § 107 odst. 1 a 2 zákona o sociálním zabezpečení a § 1 zákona o sociální potřebnosti a podle § 6 zákona o životním minimu. Krajský soud ovšem věc neposoudil podle těchto právních předpisů, nýbrž podle zcela jiného právního předpisu, a to podle zákona o státní sociální podpoře. Dávka státní sociální podpory ovšem předmětem řízení vůbec nebyla, jelikož dávka opakované sociální péče mezi dávky státní sociální podpory nenáleží. Nejvyšší správní soud shledal, že nejasnost v tom, které právní předpisy vlastně krajský soud na danou věc aplikoval, činí odůvodnění jeho rozsudku nesrozumitelným, a tudíž nepřezkoumatelným ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 109 odst. 3 s. ř. s.

Krajský soud v Ostravě následně rozsudkem ze dne 10. 10. 2006, č. j. 38 Cad 34/2005 - 80, vycházeje z právního názoru Nejvyššího správního soudu, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění poukázal na ustanovení § 1 odst. 1 zákona o sociální potřebnosti, § 6 odst. 1 zákona o životním minimu, § 6 odst. 1 a 10 zákona o daních z příjmů, § 106 odst. 1 a § 107 odst. 1 a 2 zákona o sociálním zabezpečení. Vyložil, že pro účely výplaty sociálních dávek je nutno přihlížet ke každému z příjmů s výjimkou těch, které se za příjmy pro účely zjišťování sociální potřebnosti nepovažují. Filosofií dávky sociální péče je zajistit potřeby jedince a jeho rodiny, jestliže tento není schopen sám vlastními silami rodinu zajistit. Jestliže za výkon funkce přísedícího měl stěžovatel v některém měsíci příjem i přes 2000 Kč (po zdanění), není podle krajského soudu možné, aby tento příjem v daném období neovlivnil nárok nebo alespoň výši dávky sociální péče. K námitce, že nebyl proveden

výslech dávkové a sociální pracovnice úřadu městského obvodu ohledně šetření v místě jeho bydliště, opětovně uvedl, že provádění tohoto důkazu se jeví nadbytečným, neboť by nemohlo ovlivnit skutečnost, že žalobce pobíral zdanitelný příjem, jehož výše má vliv na přiznanou výši sociálních dávek.

Stěžovatel napadl posledně uvedený rozsudek Krajského soudu v Ostravě kasační stížností ze dne 21. 11. 2006, z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., požadujíce zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení. Znovu vyjádřil svůj nesouhlas s právním posouzením věci provedeným soudem, když podle jeho názoru se v případě paušální náhrady přísedícího nejedná o příjem, který by měl zvyšoval jeho majetek, ale o kompenzaci snížení majetku, protiplnění nějaké újmy. Podpůrně poukázal na ustanovení § 6 odst. 7 a 11 zákona o daních z příjmů a předestřel úvahu, že § 1 zákona o životním minimu *stanoví životní minimum jako společensky uznanou minimální hranici příjmů občana, pod níž nastává stav jeho hmotné nouze.* Slouží tedy pouze k zajištění potřebné výživy a nezbytných nákladů na domácnost, nikoliv ke krytí výdajů jiných, např. výdajů spojených s výkonem funkce přísedícího. Pokud stěžovatel tyto a podobné výdaje spojené s výkonem funkce přísedícího hradí, snižuje se mu životní minimum pod stanovenou hranici a dostává se tak do stavu hmotné nouze. Dále znovu poukázal na to, že jím navržený důkaz výslechem pracovnice dávkového oddělení nebyl proveden. Popřel, že by byl někdy ústně či písemně upozorněn na to, že má uvést, zda vykonává funkci přísedícího či zda pobírá paušální náhradu za výkon této funkce. V okamžiku, kdy se jej na to úřad městského obvodu poprvé zeptal, stěžovatel také pravdivě odpověděl. On sám tedy žádnou informaci nezatajil a nevěděl, že jsou mu dávky vypláceny v nesprávné výši.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 22. 2. 2008, č. j. 4 Ads 31/2007 – 107, rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 10. 2006, č. j. 38 Cad 34/2005 – 60, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V odůvodnění dospěl k závěru, že mimo důvodu podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze z obsahu kasační stížnosti dovodit, že se stěžovatel dovolává rovněž důvodu uvedeného pod písm. b) téhož ustanovení, a to takové vady řízení před správním orgánem, která mohla ovlivnit zákonnost rozhodnutí žalovaného. Napadený rozsudek označil mimo to za nepřezkoumatelný ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 109 odst. 3 s. ř. s. Shledal důvodnou námitku stěžovatele, směřující k otázce, zda byly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 107 odst. 1 v návaznosti na § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, konkrétně zda stěžovatel nesplnil ohlašovací povinnost a přijímal dávku, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem. Došel k závěru, že odůvodnění rozhodnutí žalovaného v tomto směru neodpovídalo požadavkům § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (s účinností od 1. 1. 2006 nahrazen zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád). Žalovaný se nevypořádal s námitkou, že stěžovatel při hlášení svých příjmů nebyl nikdy informován, že se paušál náhrad přísedícího započítává do rozhodného příjmu pro přiznání dávky sociální péče, přestože pracovnice úřadu městského obvodu byly spraveny o tom, že stěžovatel funkci přísedícího vykonává. Nevypořádal se se skutečností, že zde stálo tvrzení stěžovatele proti údajnému tvrzení obou pracovnic, které však nebyly vyslechnuty. Krajský soud měl proto za aplikace ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. vyslovit nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí pro nedostatek důvodů a měl jej pro tuto vadu řízení zrušit. Nepřezkoumatelnost správního rozhodnutí přitom soud nejen

že nevzal v úvahu, ale naopak ji dále prohloubil, když v odůvodnění rozsudku konstatoval, že provádění důkazu výslechem dávkové a sociální pracovnice úřadu městského obvodu se mu jeví jako nadbytečné.

Ačkoli dalšími námitkami stěžovatele se Nejvyšší správní soud již zabývat nemusel, nad rámec potřebného odůvodnění – jako *obiter dictum* – vyslovil, že kasační námitce, že náhradu za výkon funkce přísedícího nelze považovat za započitatelný příjem pro účely určení životního minima, by přisvědčit nemohl. Vyjádřil právní názor, že **paušální náhradu za výkon funkce přísedícího nelze posuzovat jinak, než jako funkční požitek v podobě odměny za výkon funkce ve státním orgánu** (když soud je nepochybně třeba považovat za státní orgán, ve smyslu § 6 odst. 10 písm. b) zákona o daních z příjmů), a tím tedy i za příjem podle § 6 odst. 1 písm. a) bodu 1 zákona o životním minimu. Podle § 6 odst. 1 písm. a) bodu 1. zákona o životním minimu *se za příjem považují z příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou přitom od této daně osvobozeny, příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky uvedené v § 6 odst. 1 a 10 zákona o daních z příjmů*. Podle § 6 odst. 10 písm. b) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v příslušném znění, *jsou funkčními požitky odměny za výkon funkce v orgánech obcí, v jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích, komorách a v jiných orgánech a institucích.*

Nejvyšší správní soud zde rovněž provedl rozbor ustanovení § 60 zákona o soudech a soudcích (s účinností od 1. 4. 2002 doslova převzatého do § 93 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích), podle kterého: *(1) Přísedícím, kteří jsou v pracovním poměru, přísluší za dobu, po kterou vykonávají funkci přísedícího nebo plní jiné povinnosti spojené s touto funkcí, náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku. Náhradu mzdy je povinen poskytovat stát. (2) Přísedícím, kteří nejsou v pracovním poměru, nahrazuje ušlý výdělek za dobu výkonu funkce přísedícího nebo jiných povinností spojených s touto funkcí stát. Způsob a výši náhrady stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. (3) Stát hradí přísedícím hotové výdaje, které vzniknou vykonáváním funkce přísedícího nebo jiných povinností spojených s touto funkcí. Způsob náhrad stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. (4) Přísedícím přísluší mimo náhrady podle předchozích odstavců za každý den jednání paušální náhrada za výkon jejich funkce. Tuto paušální náhradu vyplácí stát ve výši, kterou určí Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.* Konstatoval, že přísedícím za vykonávání funkce náleží náhrada mzdy (ad odst. 1), ušlého výdělku (ad odst. 2) a hotových výdajů, které vzniknou vykonáváním funkce přísedícího (ad odst. 3). Jejich účelem je nahradit příjmy přísedícího, o které v důsledku výkonu své funkce přichází (mzda, ušlý výdělek), resp. výdaje, které jsou s výkonem funkce přísedícího spojeny (cestovné, stravné). Paušální náhradu za výkon funkce přísedícího, poskytovanou na základě odst. 4 téhož ustanovení, je třeba vnímat jako odměnu (tedy pojmově příjem) za výkon funkce přísedícího, neboť náhrady veškerých příjmů a výdajů, které mohou být s vykonáváním jeho funkce spojeny, pokrývají předcházející odst. 1 až 3. K poukazu stěžovatele na § 6 odst. 11 zákona o daních z příjmů Nejvyšší správní soud konstatoval, že toto ustanovení lze v posuzovaném případě vztáhnout právě na náhrady poskytované podle § 60 odst. 1 až 3 zákona o soudech a soudcích, nikoliv ovšem na náhradu podle odst. 4 téhož ustanovení, která je fakticky odměnou (příjmem) za výkon funkce přísedícího. Nemohl akceptovat ani poukaz na § 6 odst. 7 zákona o daních z příjmů, neboť ze samotného textu tohoto ustanovení vyplývá, že paušální náhradu za výkon přísedícího nelze podřadit pod žádné z dílčích písmen tohoto ustanovení.

Krajský soud v Ostravě následně rozsudkem ze dne 22. 4. 2008, č. j. 38 Cad 7/2008 - 130, jsa vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu ze zrušujícího rozsudku ze dne 22. 2. 2008, č. j. 4 Ads 31/2007 – 107, napadené rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 2. 2003, č. j. Soc.1/16461/2002, zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Současně rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 3630 Kč k rukám právního zástupce žalobce. Konstatoval, že žalovaný znovu rozhodne po doplnění požadovaného dokazování.

Žalovaný následně vydal nové rozhodnutí ze dne 23. 7. 2008, č. j. SVZ1/11651/2008/Bod, Soc.1/16461/2002, jehož výrok byl totožný s výrokem původního, krajským soudem zrušeného rozhodnutí ze dne 5. 2. 2003, č. j. Soc.1/16461/2002. V odůvodnění nad rámec původního rozhodnutí uvedl, že řízení doplnil dokazováním a výslechem stěžovatele a sociální pracovnice úřadu městského obvodu, paní K.. Tato dne 8. 7. 2008 do protokolu uvedla, že stěžovatel byl prokazatelně informován o povinnosti hlásit příjmy rodiny formou čestného prohlášení při zahájení řízení (ze dne 19. 6. 2000) i při měsíčních kontrolách k dávkám sociální péče. Přílohou každého rozhodnutí bylo upozornění, že je povinen do 8 dnů nahlásit změny v příjmových poměrech rodiny podle uvedeného výčtu možností (příkladných). Je pravdou, že konkrétně paušál za výkon funkce přísedícího u soudu nebyl v tomto výčtu uveden. V průběhu poskytování opakované dávky sociální péče nebyla dávkové pracovnici činnost stěžovatele jako přísedícího u soudu známa. Prohlásila, že o dalších příjmech stěžovatele se správní orgán poprvé dozvěděl dne 1. 10. 2002, při rozhodování o jednorázové dávce sociální péče, když stěžovatel prohlásil, že bude mít nějaké peníze od krajského soudu za výkon funkce přísedícího. Vzhledem k tomu, že při každém rozhodnutí byl stěžovatel řádně písemně poučen o oznamovací povinnosti při změně příjmových poměrů rodiny, měl možnost se v případě pochybností dotázat, zda se jedná o započitatelný příjem. Stěžovatel dne 14. 7. 2008 do protokolu uvedl, že o výkonu funkce přísedícího byla sociální pracovnice informována již při první nebo druhé návštěvě. Vyjádřil domněnku, že sociální pracovnice neměla dosud zkušenosti s klientem, který je přísedícím u soudu a současně pobírá dávky sociální péče a že za činnost přísedícího se pobírá finanční odměna. Žalovaný zhodnotil výpovědi sociální pracovnice a stěžovatele tak, že existuje tvrzení proti tvrzení ohledně data skutečného informování správního orgánu, že stěžovatel vykonával funkci přísedícího u soudu. Tato tvrzení však v současné době již nelze dalšími svědeckými výpověďmi nebo listinnými důkazy potvrdit ani vyvrátit. Uzavřel, že stěžovatel byl dostatečně v celém rozsahu informován, že je povinen příjmy, příp. další důležité skutečnosti písemně hlásit. Opakovaně protokolárně podepisoval, že nemá jiné příjmy, ačkoli příjmy vícekrát obdržel.

Proti novému rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 7. 2008, č. j. SVZ1/11651/2008/Bod, Soc.1/16461/2002, se žalobce bránil žalobou ze dne 15. 8. 2008, ve které požadoval, aby toto rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu řízení. Znovu namítal, že byl od samého počátku přesvědčen, že dávky sociální pomoci nemohou být sníženy o odměny spojené s funkcí přísedícího u soudu a že byl tedy v dobré víře, že mu tyto dávky v plném rozsahu náleží. Svou oznamovací povinnost podle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení splnil hned při první nebo druhé návštěvě sociální pracovnice, která však pochybila, když o této informaci nesepsala žádný záznam.

Následně pochybil jak správní orgán, tak i soud, neboť tato pracovnice byla vyslechnuta až 8. 7. 2008, přestože stěžovatel její výslech navrhoval jako důkaz už v první polovině roku 2004. Je pochopitelné, že si dotyčná pracovnice po takové době na inkriminovanou schůzku již přesně nevzpomíná, a proto dnes její svědectví nemá žádný význam. Toto pochybení státních orgánů mu však nemůže být přičítáno k tíži. Poukázal na výklad § 107 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, provedený Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 22. 2. 2008, č. j. 4 Ads 31/2007 – 107, kterým byl zrušen v pořadí druhý zamítavý rozsudek Krajského soudu v Ostravě, že *je třeba najisto postavit, zda existuje příčinná souvislost mezi zaviněním příjemce dávky státní sociální podpory a skutečností, že mu dávka státní sociální podpory nebo její část byla vyplácena neprávem.* Bylo povinností správního orgánu prokázat, že stěžovatel věděl nebo musel z okolností předpokládat, že mu dávka v oné výši nenáleží, což se podle něj nestalo, když žalovaný dokonce sám v napadeném rozhodnutí na straně 5, v druhém odstavci uvádí, že „nelze vyloučit, že dávku sociální péče bral stěžovatel v dobré víře, že mu náleží."

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne ze dne 6. 10. 2009, č. j. 38 Cad 24/2008 – 25, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění převzal argumentaci Nejvyššího správního soudu z rozsudku ze dne 22. 2. 2008, č. j. 4 Ads 31/2007 – 107, týkající se právního závěru, že náhradu za výkon funkce přísedícího je nutno považovat za započitatelný příjem pro účely určení životního minima, jakož i interpretační analýzy ustanovení § 60 zákona o soudech a soudcích. Dále rozvedl, že mezi elementární předpoklady k tomu, aby bylo možno hovořit o adresnosti dávek sociální péče, náleží osobní kontakt sociálního pracovníka s příjemcem dávky (klientem). Ze správního spisu nebylo zjištěno, že by žalobce sdělil při šetření v domácnosti správnímu orgánu (sociální pracovnici), že je přísedícím u krajského soudu a pobírá paušál přísedícího. Žalobce byl přitom poučen o tom, že má správnímu orgánu uvést veškeré své příjmy. To neučinil. S tvrzením žalobce, že žádné poučení, ať už ústní nebo písemné, které při žádosti o dávku sociální péče obdržel, neobsahovalo informaci o tom, že náhrada za výkon funkce přísedícího je příjmem, k němuž se přihlíží při zjišťování sociální potřebnosti, se vypořádal tak, že příjmy uvedené v tiskopisech pro přiznání dávky sociální péče, které žalobce opakovaně vyplňoval, jsou uvedeny příkladmo, a je povinností žadatele o dávku uvést veškeré příjmy. Námitka žalobce, že ústně informoval pracovnici správního orgánu o tom, že je přísedící u soudu, nebylo podloženo jeho písemným projevem ve formulářích ani čestných prohlášeních o poskytování dávky sociální péče, přičemž sociální pracovnice popřela, že by ji žalobce informoval o tom, že je přísedící u soudu a z toho titulu pobírá paušál přísedícího. Tvrzení žalobce, že svou oznamovací povinnost danou ustanovením § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení splnil, tak nebylo prokázáno a zůstalo osamoceno. Pokud by tuto skutečnost pracovnici správního orgánu sdělil, a tato na ni nereagovala, měl možnost sociální pracovnici požádat, aby při šetření tuto skutečnost v tiskopisu o šetření uvedla. Především však měl tuto skutečnost v tiskopisu uvést sám.

Krajský soud proto dospěl k závěru, že mezi jednáním žalobce a skutečností, že mu byla část dávky vyplácena neprávem, je příčinná souvislost. Žalobce podle názoru soudu musel předpokládat, že dávka byla vyplácena ve vyšší výměře než náležela. Čestné prohlášení o svých majetkových příjmech vyplnil neúplně a zatajil tak určitou skutečnost (pobírání paušální náhrady přísedícího), rozhodnou pro přiznání dávky nebo její výši.

Uzavřel, že právně reprobované (neuznané, nedovolené) je jednání fyzické osoby, která zatajením rozhodné skutečnosti (neúplným vyplněním tiskopisu o příjmech) či nesplněním ohlašovací povinnosti dosáhla statusu sociálně potřebného občana a na základě toho se stala neoprávněným příjemcem dávky sociální péče. V takovém případě bylo rovněž vyloučeno, aby byl žalobce v dobré víře.

Proti posledně uvedenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě se stěžovatel bránil včas podanou kasační stížností ze dne 23. 11. 2009, podanou z důvodu tvrzené nezákonnosti v důsledku nesprávného posouzení právní otázky a současně nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost či nedostatek důvodů rozhodnutí, ve které požadoval, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Především namítal, že ve smyslu § 107 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení musí příjemce dávku vrátit nejen, pokud nesplní některou jemu uloženou povinnost, ale pouze tehdy, pokud současně musel z okolností předpokládat, že mu dávka byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší výměře než náležela. Napadal závěr, že musel předpokládat, že dávka byla vyplacena ve vyšší výměře, když v rozsudku není uvedeno, jak soud k tomuto názoru dospěl. Rovněž nepovažuje za správný názor soudu, že nebyl v dobré víře, pokud se domníval, že paušální náhrada se do příjmu nepočítá. Napadené rozhodnutí není v tomto směru nijak odůvodněno. V napadeném rozsudku, jakož ani v rozhodnutí žalovaného není uvedeno, ze kterých okolností musel stěžovatel předpokládat nesprávnou výši dávky. Absence odůvodnění v tomto směru způsobuje podle jeho názoru nezákonnost rozhodnutí ve věci samé. Soud nesprávně posoudil otázku výkladu dobré víry ve smyslu § 107 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení. V odůvodnění rozsudku spatřuje jakýsi vnitřní rozpor, neboť soud současně říká, že stěžovateli věří, že si skutečně myslel, že se částka do příjmu nepočítá, a současně tvrdí, že stěžovatel musel předpokládat, že se do příjmu počítá. Soud přitom vůbec nevzal do úvahy, že to byl právě stěžovatel, který informoval sociální pracovnici o pobírání paušální náhrady přísedícího. Kdyby chtěl pobírání paušální náhrady zatajit, jistě by jí to neřekl. Stejně tak v jiných případech (vycestování manželky do ciziny) stěžovatel tuto skutečnost úřadům oznámil, ač si byl vědom, že z tohoto důvodu nedostane dávky sociální péče.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 22. 12. 2009 uvedl, že nelze akceptovat tvrzení stěžovatele, že nemohl předpokládat, že dávky sociální péče byly vyplaceny ve vyšší výměře než dle zákona náležely, když nepřiznal své další opakující se příjmy. Poukázal na protokol ze dne 14. 7. 2008, ve kterém stěžovatel uvedl, že i kdyby věděl, že by dávky sociální péče byly sníženy o vyplacený paušál, sám by tuto skutečnost pravděpodobně úřadu nenahlásil. Neoznámení skutečností o příjmech nelze považovat za dobrou víru. Rozhodovací praxe odvolacích či přezkumných řízení, a také praxe Ministerstva práce a sociálních věcí při žádostech o odstranění tvrdosti zákona potvrzují, že stěžovatel porušil jednu ze základních povinností příjemců dávek sociální péče, a to ohlašovací povinnost podle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, přičemž stěžovatel byl s tímto ustanovením protokolárně opakovaně seznamován a upozorňován na povinnost ohlásit příjmy správnímu úřadu. Je na správním orgánu, aby posoudil, zda se příjmy do rozhodných příjmů započítávají či nikoliv.

Z obsahu kasační stížnosti se podává, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační

stížnost podat z důvodu tvrzené *nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.* Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, byla podána proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů.

Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že **kasační stížnost není důvodná**.

Úvodem je třeba poukázat na zákonem zakotvenou povinnost soudů řádně, komplexně a srozumitelně odůvodňovat svá rozhodnutí. Tato povinnost tvoří inherentní součást práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (publikována pod č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších ústavních předpisů, dále jen „Listina“). To vyplývá i z konstantní judikatury Ústavního soudu, konkrétně např. nálezu ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. I. ÚS 492/03 (N 82/33 SbNU 297), nálezu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97 (N 85/8 SbNU 287), nebo nálezu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257, dostupné z: <nalus.usoud.cz>), v nichž Ústavní soud vyložil, že *nezávislost rozhodování obecných soudů se uskutečňuje v ústavním a zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci. Procesněprávní rámec představují především principy řádného a spravedlivého procesu, jak vyplývají z čl. 36 a násl. Listiny, jakož i z čl. 1 Ústavy. Jedním z těchto principů, představujícím součást práva na řádný proces, jakož i pojmu právního státu (čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 1 Ústavy) a vylučujícím libovůli při rozhodování, je i povinnost soudů své rozsudky odůvodnit (§ 157 odst. 1 o. s. ř.), a to způsobem, zakotveným v ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř.* (pro oblast správního soudnictví aplikovanému na základě normy § 64 s. ř. s., zakotvující subsidiární použití občanského soudního řádu). *Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. V případě, kdy jsou právní závěry soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními anebo z nich v žádné možné interpretaci soudního rozhodnutí nevyplývají, nutno takovéto rozhodnutí považovat za stojící v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i čl. 1 Ústavy.* Zdejší soud se k této otázce vyslovil např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 – 52 (dostupný z: <www.nssoud.cz>), tak, že *pokud z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů či utváření závěru o skutkovém stavu, z jakého důvodu nepovažoval za důvodnou právní argumentaci stěžovatele v žalobě a proč subsumoval popsaný skutkový stav pod zvolené právní normy, pak je třeba pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů a tím i nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.*

Na Nejvyšším správním soudě proto zejména bylo posoudit, zda odůvodnění napadeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě obstojí při poměřování uvedenými požadavky judikatury vrcholných soudů. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že ano, a to na rozdíl od předchozího rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 10. 2006, č. j. 38 Cad 34/2005 - 80, na jehož vadnosti měla významný podíl nepřezkoumatelnost původního rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 2. 2003, č. j. Soc.1/16461/2002, které bylo krajským soudem na základě zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 2. 2008, č. j. 4 Ads 31/2007 – 107, zrušeno.

Přezkum se zaměřil na dvě základní kritéria, tvořící jádro řízení v jeho nynější fázi a stěžovatelem dlouhodobě namítaná. Jde především o ustanovením § 107 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení požadovanou existenci příčinné souvislosti mezi zaviněním stěžovatele jako příjemce dávky sociální péče a skutečností, že mu dávka nebo její část byla vyplácena neprávem. Druhým přezkumným kritériem bylo, zda byla splněna i další podmínka, zakotvená v citovaném ustanovení, totiž zda stěžovatel přijímal dávku státní sociální péče, ačkoliv věděl nebo musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší výměře než náležela, *ergo* zda stěžovatel byl při přijímání dávky v dobré víře, že mu náleží. Naopak mimo rámec přezkumu zůstala zdejším soudem již v rámci předchozího řízení vyřešená otázka, totiž že náhradu za výkon funkce přísedícího je nutno považovat za započitatelný příjem pro účely určení životního minima.

Podle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení *oprávněný nebo jiný příjemce dávky nebo služby sociální péče je povinen písemně ohlásit příslušnému orgánu sociálního zabezpečení do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku nebo službu sociální péče, její výši a výplatu nebo poskytování.*

Podle § 107 odst. 1 téhož zákona *příjemce dávky, který nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijímal dávku nebo její část, ačkoliv věděl nebo musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší výměře, než náležela, nebo vědomě jinak způsobil, že dávka nebo její část byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší výměře, než náležela, je povinen vrátit dávku nebo její část ode dne, od něhož nenáležela vůbec nebo v poskytované výši; to platí zejména tehdy, jestliže nesplnil ohlašovací povinnost, dávku vylákal nebo zamlčel některou rozhodnou skutečnost.*

Podle § 73 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení *sociální péčí zajišťuje stát pomoc občanům, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, popřípadě jinými příjmy, a občanům, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku, anebo kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry.* Jak trefně konstatoval krajský soud v napadeném rozsudku, mezi elementární předpoklady řádného a efektivního systému sociálního zabezpečení, založeného na zkoumání osobních poměrů občanů a poskytování adresné pomoci pouze v rozsahu zajištění základních životních potřeb, náleží osobní kontakt sociálního pracovníka s příjemcem dávky (klientem), založený na vzájemné důvěře a odpovídající míře otevřenosti příjemce dávky při informování sociálního pracovníka o svých osobních poměrech. Je třeba zdůraznit, že je to právě příjemce dávky, který na státu požaduje poskytnutí dávek sociální péče,

a lze na něm proto spravedlivě požadovat aktivní spolupráci s příslušným úřadem státní správy.

Nejvyšší správní soud je nucen konstatovat, že stěžovatel požadavku odpovídající aktivní spolupráce s příslušným orgánem sociálního zabezpečení nedostál. Byl opakovaně poučován o tom, že je povinen správnímu orgánu sdělit veškeré své příjmy, resp. změny v rozhodných skutečnostech, přičemž v poučeních se mimo jiné opakovaně objevoval odkaz na „ostatní příjmy – § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů“, „ostatní pravidelné příjmy“ apod. Poučení o této povinnosti bylo pravidelnou součástí rozhodnutí o přiznání dávek sociální péče stěžovateli, jakož i protokolů a čestných prohlášení, které stěžovatel podepisoval. V těchto podkladech byly na základě údajů sdělovaných stěžovatelem rovněž pravidelně rekapitulovány (veškeré) příjmy a výdaje stěžovatele a jeho rodiny, a to jako základ pro stanovení výše dávek. Je přitom třeba zdůraznit, že příslušné tiskopisy a tabulky v nich obsažené staví na principu toliko demonstrativního výčtu jednotlivých položek a že jsou v nich výslovně uvedeny toliko příjmy základní, obvyklé, vyskytující se pravidelně u řady žadatelů o dávky sociální péče. Paušální náhrada za výkon funkce přísedícího mezi tyto obvyklé příjmy, u kterých lze očekávat výslovné uvedení v tiskopisech, jistě nenáleží. Již z logiky věci je vyloučeno, aby v podkladech pro přiznání dávek byl výslovně pojmenován, popř. opatřen zvláštní kolonkou každý, třebas jen marginální druh příjmu, vyskytující se u několika málo procent či promile žadatelů.

Nelze proto přisvědčit v řízení opakovaně tvrzené námitce stěžovatele, že nebyl výslovně poučen, ať už ústně nebo písemně, že náhrada za výkon funkce přísedícího je příjmem, k němuž se přihlíží při zjišťování sociální potřebnosti a který je povinen správnímu orgánu ohlásit. Stěžovatel jako žadatel o dávku byl v souladu s výše uvedenou obecnou povinností aktivní spolupráce se správním orgánem povolán, aby sám uvedl veškeré své příjmy, přičemž je záležitostí správního orgánu, aby následně vyhodnotil, zda daný příjem spadá do kategorie relevantních příjmů podle § 6 odst. 1 zákona o životním minimu či nikoliv.

Ustanovení § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení vyžaduje výslovně a výhradně formu písemného ohlášení, a to mimo jiné právě za účelem předejití pochybnostem, které mohou vzniknout v případě toliko ústního sdělení, jak se ostatně ve zde projednávané věci později i stalo. O povinnosti písemného ohlášení byl přitom stěžovatel pravidelně informován prostřednictvím řady shora uvedených dokumentů. Jak správně konstatoval krajský soud, pokud stěžovatel příslušné sociální pracovnici ústně sdělil, že pravidelně vykonává funkci přísedícího, popř. že za výkon této funkce pobírá odměnu, a tato na ni nereagovala, měl především tuto skutečnost uvést v příslušných tiskopisech, jak požaduje zákon, popř. minimálně požádat sociální pracovnici, aby tuto skutečnost v tiskopisech zaznamenala. Skutečnosti, že se stěžovatel upřímně domníval, že se částka do příjmu nezapočítává, jakož i že posléze sociální pracovnici o pobírání paušální náhrady přísedícího sám informoval či že v případě pozdějšího vycestování manželky do ciziny tuto skutečnost úřadům z vlastní iniciativy oznámil, ač si byl vědom, že z tohoto důvodu nedostane dávky sociální péče, pro tento závěr bohužel nelze než označit za irelevantní.

Pokud stěžovatel dlouhodobě (písemně) neohlašoval správnímu orgánu, resp. příslušné sociální pracovnici své příjmy v podobě paušálních náhrad za výkon funkce přísedícího (jak taky pracovnice ve své výpovědi před správním orgánem potvrdila), přičemž se jednalo o pravidelné příjmy v období více než dvou let (od 1. 6. 2000 do 30. 6. 2002) a v (nezanedbatelné) celkové výši 9716 Kč, nelze tuto skutečnost hodnotit jinak než jako nesplnění jedné ze základních povinností jeho osoby jako příjemce dávek sociální péče ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení. Jednalo se o natolik markantní porušení ohlašovací povinnosti, na kterou byl stěžovatel ve výše uvedených dokumentech mnohokrát upozorňován, že jej nelze vyhodnotit jinak, než že stěžovatel ve smyslu § 107 odst. 1 zákona o sociálním pojištění přijímal dávku nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že tato je vyplácena neprávem nebo ve vyšší výměře než náležela. Nejvyšší správní soud proto dospěl – ve shodě s krajským soudem – k závěru, že povinnost ohlásit příjmy ve formě odměny za výkon funkce přísedícího byla natolik významná, přičemž stěžovatel na ni byl správním orgánem pravidelně a výslovně upozorňován (což nelze zpochybňovat vyžadováním výslovného uvedení tohoto druhově výjimečného příjmu v tiskopisech správního orgánu, jak odůvodněno výše), že porušení této povinnosti je třeba hodnotit jako zaviněné, a to minimálně ve formě nedbalosti nevědomé (*culpa levis*), tedy že stěžovatel nevěděl, že může škodlivý následek (neoprávněné vyplacení dávky) způsobit, ale vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům to vědět mohl a měl (GERLOCH, A. *Teorie práva*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. s. 200). V takovém případě je rovněž třeba aplikovat zásadu *ignorantia iuris non excusat* (neznalost práva neomlouvá).

S ohledem na faktický procesní postup při přiznávání dávek a roli, jakou v něm hraje pravdivé přiznání veškerých příjmů ze strany žadatele o dávku, nelze než dojít k závěru, že byla dána příčinná souvislost (*kauzální nexus*) mezi zaviněným protiprávním jednáním stěžovatele (neohlášením relevantních údajů správnímu orgánu) a protiprávním následkem tohoto jeho jednání (vyplacení dávek sociální péče ve vyšší výměře, než jaká stěžovateli podle zákona náležela). Není přitom pochyb, že se jednalo o příčinu, která byla přímou a nezbytnou podmínkou nastoupení následku (*conditio sine qua non*). Nejvyšší správní soud došel pak rovněž k závěru, že porušení ohlašovací povinnosti stěžovatele podle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení bylo s ohledem na četnost a jednoznačnost opakovaných poučení ze strany správního orgánu natolik významné a zjevné, že nelze než konstatovat, že u stěžovatele nemohlo být naplněno kritérium dobré víry (*bona fide*) jako vnitřního (subjektivního) přesvědčení, že jeho postup je v souladu s právem. K absenci dobré víry dospěl rovněž krajský soud, ačkoli lze stěžovateli dát za pravdu, že tento svůj správný vývod mohl odůvodnit důkladněji.

Uvedené závěry potvrzuje i judikatura vyšších soudů, když v rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 2. 2007, č. j. 38 Cad 34/2006 – 24, tento uvedl, že *povinnost vrátit opakovanou sociální dávku v té výši, v jaké byla neoprávněně poskytnuta, a to ode dne, kdy nenáležela, je sankcí za nesplnění povinnosti a v důsledku toho neoprávněné přijetí dávky, byť nedbalostním zaviněním.* Tento rozsudek byl napaden kasační stížností, která byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 6 Ads 120/2007 – 52 (dostupný z: <www.nssoud.cz>) zamítnuta. K toliko demonstrativnímu, nevyčerpávajícímu výčtu druhů příjmů v tiskopisech, sloužících jako základ pro přiznání dávek sociální péče, se vyjádřil rovněž Ústavní soud v usnesení ze dne 21. 11. 2002, sp. zn.

IV. ÚS 675/02, kde konstatoval, že *Ústavnímu soudu nezbývá než konstatovat, že poučení účastníka demonstrativním výčtem, který však nezahrnuje skutečnost, jejíž neoznámení založí povinnost vrátit dávku neprávem poskytnutou, tedy aplikaci § 107 zákona o sociálním zabezpečení, nemůže představovat porušení procesních práv. Uvedení taxativního výčtu takových skutečností naopak nelze požadovat po správním orgánu.*

Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě, jakož i rozhodnutí správních orgánů obou stupňů k závěru, že nebyl naplněn žádný z tvrzených důvodů podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., za použití ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. Kasační stížnost proto není důvodná a Nejvyšší správní soud ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. tak, že vzhledem k tomu, že stěžovatel neměl ve věci úspěch a přiznání náhrady nákladů řízení žalovanému je podle § 60 odst. 2 s. ř. s. vyloučeno, žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2010

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu